

TEOLOGIJA I NOVA EVANGELIZACIJA

† Rino Fisichella

s talijanskog prevela
mr. Mirjana Anđić

Na molitvi Večernje u čast svetih apostola Petra i Pavla, 28. lipnja 2010. godine, papa Benedikt XVI. je najavio ustanovljenje Papinskoga vijeća sa zadaćom promicanja *nove evangelizacije*, osobito u onim krajevima gdje je „Evandjelje već dosta vremena ukorijenjeno i gdje već postoji prava kršćanska tradicija, ali gdje je posljednjih stoljeća – na različite načine i različitim dinamizmom – proces sekularizacije proizveo veliku krizu osjećaja kršćanske vjere i pripadnosti Crkvi“. Na spomendan sv. Mateja apostola i evanđeliste, 21. rujna 2010. godine Papa je potpisao motuproprij *Ubicumque et semper* čime je započeo postojati novi Dikasterij. Što je *nova evangelizacija* i koji joj doprinos može dati student teologije? Jedna od prvih zadaća koju je teologija pozvana ispuniti jest pomoći da se bolje shvati širina i granice ovoga pojma. Kako bi se ta služba ostvarila mora se ispuniti nužna pretpostavka, a ta je ponajprije utemeljena spekulativna refleksija pojma, a onda i povijesno-razvojno istraživanje pojma. S obzirom na to slobodan sam ponuditi nekoliko kratkih promišljanja.

Tijekom svojega posjeta Nowoj Huti gradu koji je, kao uzor „novoga društva“ bez Boga, izgrađen oko „novoga svetišta“, to jest jedne ogromne tvornice čelika, papa Ivan Pavao II. je prvi puta upotrijebio taj izraz. Papa je rekao: „S križem smo dobili jedan znak, na pragu trećega tisućljeća – u ovom novom vremenu, u novim životnim okolnostima – potrebno je naviještati evanđelje. Započela je *nova evangelizacija*, kao da je riječ o drugome

21. rujna 2010. godine Papa je potpisao motuproprij "Ubicumque et semper" čime je započeo postojati novi Dikasterij.

Što je nova evangelizacija i koji joj doprinos može dati student teologije?

navještaju, iako je u stvari uvijek isti. Križ uvijek čvrsto stoji uzdignut nad svijetom koji se kreće“¹.

No, nije istina da ta misao nije postojala i prije. Papa Pavao VI. pokazao je svu svoju misionarsku osjetljivost u apostolskoj pobudnici *Evangelii Nuntiandi*, pozivajući na očuvanje čistoće vjere, te da Crkva neprestano pronalazi „sredstva i prikladan jezik da im se donese, odnosno da im ponovno donese, objavu Božju i vjeru u Isusa Krista“².

Papa Wojtyła će koristiti taj izraz posebno u Latinskoj Americi u kontekstu proslave 500. obljetnice „prve“ evangelizacije. „Obilježavanje pola milenija evangelizacije zadržat će svoj puni smisao ukoliko se ostvari pothvat... ne toliko reevangelizacije već nove evangelizacije. Nove u svojem žaru, u svojim načinima i u svojim izričajima“³.

Kao što se može vidjeti, nije riječ jednostavno o ponavljanju onoga što se do sada činilo. Ne radi se niti o „rekatolicizaciji“ ustrojstva civilnoga društva koje je danas sekularizirano: već je riječ o kvalitativno drugačijem djelovanju. Kako bismo bolje razumjeli, može nam poslužiti klasična distinkcija koju je učinio Ivan Pavao II. u br. 3 *Redemptoris Missio*. S jedne strane Crkva mora ostvariti *missio ad gentes*: u mjestima gdje se Krist po prvi puta navješta i gdje se treba ostvariti

implantatio ecclesiae. Nakon toga slijedi potreba redovitoga pastora kojim se razvija kršćanska tradicija i hrani vjerski život. Nadalje, postoje i nove situacije i to u zemljama ili krajevima gdje je vjera naviještena i gdje je Crkva već ukorijenjena, ali gdje se međutim uočava opadanje osjećaja za Boga. Tradicija slabi, a vjerski govor biva besmislen. To je različita situacija koja zahtjeva i različito djelovanje: ono „nove evangelizacije“.

Ivan Pavao II. je prvi puta upotrijebio taj izraz. Papa je rekao: „S križem smo dobili jedan znak, na pragu trećega tisućljeća – u ovom novom vremenu, u novim životnim okolnostima – potrebno je naviještati evanđelje. Započela je nova evangelizacija, kao da je riječ o drugome navještaju, iako je u stvari uvijek isti. Križ uvijek čvrsto stoji uzdignut nad svijetom koji se kreće“.

Sa svoje strane Benedikt XVI. potvrđuje da se sadržaji vjere očito ne mijenjaju, ali se treba obnoviti unutarnji polet otvoren milosti Duha Svetoga koji je snaga novoga zakona Evanđelja i koji uvijek obnavlja Crkvu, a koji je primjeren vremenu i različitim situacijama u kojima živimo⁴. U tom smislu teo-

¹ Ivan Pavao II, Propovijed u svetištu Mogila, 9. lipnja 1979.

² *Evangelii Nuntiandi*, 56.

³ Ivan Pavao II., *Govor na zasjedanju CELAM-a*, Haiti 1983.

⁴ Usp. *Ubicumque et semper*.

log može pomoći da: „naše vrijeme postane sve više vrijeme novoga slušanja Riječi Božje i nove evangelizacije. Ponovno otkrivanje središnjega mjesta božanske Riječi u životu kršćana, pomaže nam otkriti tako dublji smisao onoga što je papa Ivan Pavao II. snažno pozvao: nastaviti *missio ad gentes* i poduzeti svim silama novu evangelizaciju, osobito u onim narodima gdje je evanđelje zaboravljeno ili trpi ravnodušnost većine zbog raširene sekularizacije“⁵.

Ako je evangelizacijsko poslanje izričaj najdublje biti Crkve, onda posljedično tome razmišljanje o „novoj evangelizaciji“ navodi na razmišljanje o vjernosti Crkve samoj njezinoj naravi. Čini se da postoji teološka analogija između „Nove evangelizacije“ i „obnove“ Crkve.

Razmišljanje o Crkvi

O „novoj evangelizaciji“ ne treba razmišljati kao o nekakvome negativnome sudu onoga što je do sada učinjeno. Crkva, od dana pedesetnice „kada je primila dar Duha Svetoga“ (usp. Dj 2,14) nikada se nije umorila upoznavati cijeli svijet s ljepotom evanđelja, navještajući Isusa Krista, pravoga Boga i pravoga čovjeka, koji je isti „jučer, danas

i uvijek“ (Heb 13,8) koji je svojom smrću i uskrsnućem ostvario spasenje, ispunjavajući tako obećanje dano praocima. Stoga, evangelizacijsko poslanje, nastavljanje djela koje je Gospodin Isus htio, za Crkvu je nužno i nezamjenjivo, ono je „izričaj same njezine naravi“⁶.

Ako je evangelizacijsko poslanje izričaj najdublje biti Crkve, onda posljedično tome razmišljanje o „novoj evangelizaciji“ navodi na razmišljanje o vjernosti Crkve samoj njezinoj naravi. Čini se da postoji teološka analogija između „Nove evangelizacije“ i „obnove“ Crkve. Kad je riječ o obnovi „nije riječ toliko o mijenjanju nego radije o čvrstoj odluci da Crkvi ušćujemo one crte lica koje je Krist svojoj Crkvi utisnuo, da ponovno poprimi svoj savršeni izgled koji će, s jedne strane, odgovarati onoj prvobitnoj zamisli dok će, s druge strane, biti u skladu s nužnim razvojem kojim je Crkva, kao stablo iz sjemenke, od svojih prvobitnih početaka tijekom vremena poprimila svoj zakoniti i konkretni oblik“⁷.

Tako dolazimo do ekleziološkoga razmišljanja koje je razvio Drugi vatikanski koncil posebno u *Lumen gentium*. Crkva je predstavljena različitim slikama: Sakramentom Krista (LG 1), ovčinjakom, zgradom, njivom Gospodnjom; slikom obitelji, svetoga hrama, nebeskoga Jeruzalema (LG 6), mističnoga tijela (LG 7); slikom naroda novoga saveza (9) ukratko ona je sakramentat spasenja za sve

⁵ Benedikt XVI. Apostolska pobudnica *Verbum Domini*, br. 122.

⁶ *Ubicumque et semper*.

⁷ Pavao VI., *Ecclesiam Suam*, 49.

ljude (LG 1). Unatoč svojim povijesnim slabostima, Crkva je sveta (LG 39), ukoliko nosi u sebi otajstvo Boga živoga. Ne bi se nikada trebalo izgubiti iz vida to temeljno obilježje Crkve, koje oslobađa koliko od aktivizma toliko i od jednoga čisto sociološkoga pogleda na Crkvu. Oba ta pogleda na Crkvu ju zapravo redimenzioniraju. Ne može se razumjeti logika odnosa između Boga, naroda i svijeta ako ne postoji univerzalni poziv na svetost (LG 40). Nijedna obnova neće biti plodonosna ukoliko si za cilj ne postavi svetost.

Naravno da se djelo posvećenja ne ostvaruje na neki voluntaristički način već je dar koji se treba primiti u odgovornoj poslušnosti vjernika. Činjenica koja može obogatiti teološki rad je svakako svjedočanstvo mučenika. Njihov primjer nije neka teorija već egzistencijalni izbor koji pokazuje energiju i vitalnost koji su prisutni u cijelome tijelu Kristovu. Mučenici doprinose tome da se pokaže lice Kristovo i njegova ljubav sve do kraja; govore nam o apsolutnom prvenstvu božanske inicijative u našem životu. Ekumenizam je drugi smijer kojim teolog treba poći kako bi se više pokazalo jedinstvo Crkve koja je jedna u svojim bitnim svojstvima. Budući da su svi ljudi pozvani na spasenje potrebno je također prionuti uz međureligijski dijalog. Bez obzira na različitosti koje nas odvajaju, prisutnost drugih religija svjedoče svetost ljudske savjesti i njezin odnos s istinom te svjedoče o otvorenosti istine za svetost i transcendentnost.

Govoriti o Bogu

Ekleziološko razmišljanje ponovno nas upućuje prema misteriji Boga. Prepoznavajući to teologija će biti plodna samo ukoliko uspije nadići veliku napast moderne kulture, a ta je usmjerenost na samu sebe (autoreferencijalnost). Nova je evangelizacija izazov i zbog toga što se ponovno treba govoriti o Bogu i to na „nov“ način - jezikom koji je sposoban dirnuti srca modernih ljudi. Prvenstveno treba staviti naglasak na govor o onim vidovima vjere koji su u temelju moderne kulture, a koji su danas izgubili značenje te ostavili čovjeka u samoći i tjeskobi s obzirom na vjeru u Boga stvoritelja, Boga koji provida, i u objavu Isusa Krista jedinoga spasitelja⁸.

Čini se da je sva modernost zarobljena u krivu sigurnost da je znanost sposobna sve, te da stoga nema granica koje tehnologija ne može ili ne treba nadići. Ukoliko se na primjeren način predstavi Boga stvoritelja i njegov plan ljubavi može pomoći u razjašnjavanju misaonih kategorija koje su potrebne za zdravi odnos između sekularnosti i vjere. Providnost je druga istina vjere zatamnjena tragedijama življenim u prošleme stoljeću, također i zbog prirodnih katastrofa koje stavljaju u sumnju opstojnost dobroga Boga. Teolog daje svoj doprinos zapravo onda kada pronade primjereni način kako bi predstavio tu dimenziju božanskoga otajstva; kada pomaže da se izrazi svo značenje opstojnosti Boga koji je Ljubav. Osim toga religijski pluralizam često stvara poteškoće pri predstavljanju

⁸ Usp. *Ubicumque et semper*.

ljanju Krista kao jedinoga posrednika. Ipak teologija može pomoći na prvome mjestu samoj Crkvi da ova Kristova jedinstvenost nije nikakvo vlasništvo kojim se može zagospodariti već jedan dar koji je otvoren kao mogućnost nadilaženja fragmentacije ljudskoga roda. Parafrazirajući Papu moglo bi se reći da univerzalnost spasenja u Kristu „nije ljudski plan ekspanzije već želja da se podijeli s drugima neprocjenjivi dar koji nam je Bog htio udijeliti, dajući nam mogućnost da sudjelujemo i u samom njegovom životu“⁹.

Riječ Božja čitana u velikoj Tradiciji, koje je sastavni dio, treba biti na prvome mjestu na jednome takvom studiju. Dogmatska konstitucija *Dei Verbum* Drugoga vatikanskoga sabora traži od nas da studij svetih stranica bude kao duša svete teologije¹⁰, i papa Benedikt XVI. je zaželio revniji odnos između dušobrižnika, teologa i egzegeta te da se potiču susreti između njih s ciljem promicanja većega zajedništva u služenju Riječi Božjoj te istraživačima preporuča da stanu pred sveti tekst u njegovoj naravi komunikacije koju Gospodin upućuje ljudima radi spasenja¹¹.

Osim toga, potrebno je podsjetiti da se ne može odvojiti *lex credendi* od *lex orandi*. Potrebno je shvatiti i živjeti bitnu vrijednost liturgijskih čina kako bi se shvatila Riječ Božja. „U određenom smislu, liturgija treba uvijek biti kao uporište hermeneutici vjere s obzirom na Sveto Pismo,

jer se u liturgiji Riječ Božja slavi kao djelotvorna i životna riječ“¹².

Na kraju, „govoriti o Bogu“ dopušta da teolog upravi svoj pogled prema antropološkim pitanjima. Unatoč epohalnim promjenama koje živimo „čovjek trećega tisućljeća čezne za autentičnim i isunjenim životom, ima potrebu za istinom, dubokom slobodom, besplatnom ljubavlju. Također i u pustinji sekulariziranoga svijeta čovjekova duša žeda za Bogom, Bogom živim“¹³. Teologija može pomoći u shvaćanju svetoga smisla određenih temeljnih iskustava čovjeka kao što je rađanje, umiranje, život u jednoj obitelji o kojima se najčešće ima rascjepkano shvaćanje. Na isti način može se rasvijetliti sposobnost istine koju ljudski razum posjeduje kao i uporište koje ima u prirodnome moralnome zakonu¹⁴, koji je točka koja može spojiti sve ljude bez obzira na njihovu vjeroispovijest.

Zaključak

U tom smislu, dakle, studij teologije nije nikada suvišan, već naprotiv on obvezuje na provjeru snage koju vjera posjeduje i osnažuje ju promišljanjima koji pomažu da se vjera može izreći na jedan djelotvoran način. Na taj način nova evangelizacija ne samo da treba snažnu teološku misao koja će ju podupirati već je potrebna i takvih svećenika koji su cijeli svoj život sposobni posvetiti ljubavi prema Isusu Kristu i njegovoj Crkvi sa svom svojom inteligencijom i mudrošću.

⁹ *Ubicumque et semper*.

¹⁰ Dogmatska konstitucija *Dei Verbum*, 24.

¹¹ Usp. Benedikt XVI., Apostolska pobudnica *Verbum Domini*, 45.

¹² *Ibidem*, 52.

¹³ Benedikt XVI., Homilija 28. lipnja 2010.

¹⁴ Usp. Benedikt XVI., *Ubicumque et semper*.